Nieuwe en interessante vondsten van myceliumkevers, knotssprietkevers en smalkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Mycetophagidae, Colydiidae & Cucujidae)

Willy Troukens

Abstract. New and interesting discoveries of Mycetophagidae, Colydiidae, and Cucujidae at the westside of Brussels, Belgium (Coleoptera).
Recently, five remarkable species were found at the westside of Brussels: *Mycetophagus quadripustulatus* (Linnaeus, 1761), *M. atomarius* (Fabricius, 1787), and *M. quadriguttatus* Müller, 1881, all three living under mouldy bark or on agarics; *Bitoma crenata* (Fabricius, 1775) living under bark, and the cosmopolitan beetle *Oryzaephilus surinamensis* (Linnaeus, 1758) of which more than 20 specimens were found in an habitation.

Résumé. Nouvelles découvertes intéressantes de Mycetophagidae, Colydiidae et Cucujidae à la périphérie ouest de Bruxelles, Belgique (Coleoptera).
Récemment cinq espèces remarquables furent récoltées dans la zone occidentale de Bruxelles: *Mycetophagus quadripustulatus* (Linnaeus, 1761), *M. atomarius* (Fabricius, 1787), and *M. quadriguttatus* Müller, 1881 qui tous les trois vivent sous les écorces moisis ou sur les polypores des arbres; *Bitoma crenata* (Fabricius, 1775) qui vit sous les écorces, et l'espèce cosmopolite *Oryzaephilus surinamensis* (Linnaeus, 1758) dont plus de 20 exemplaires furent capturés dans une maison d'habitation.

Key words: Belgium – Faunistics – Mycetophagidae – Colydiidae – Cucujidae – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Inleiding

Gevelde bomen en boomstronken blijven ons steeds weer verbazen door de opeenvolging van allerlei kevertjes die zich hier komen voortplanten of op zoek zijn naar geschikt voedsel. Vooral vanaf het tweede jaar vindt men onder losse schors niet zelden Colydiidae en Cucujidae. Naarmate de tijd verstrijkt en de verwering verder gaat, wordt het hout gekoloniseerd door schimmels en zwammen. Deze lokken op hun beurt weer andere kevertjes aan, o.a. verschillende Mycetophagidae. Zo gezien vertegenwoordigt elke boomstomp een interessant studieobject waar een keverliefhebber jarenlang plezier aan kan beleven.

In vorige artikels werd al melding gemaakt van 1 soort Mycetophagidae, 3 soorten Colydiidae en 2 soorten Cucujidae aan de westrand van Brussel (Troukens 2006a, b). Door geduldig speurwerk en het gebruik van lichtvallen werden vrij recent nog 5 andere soorten gevangen waarvan sommige in privécollecties zelden te vinden zijn. Hieronder volgen enkele details over hun vondst en hun levenswijze. De naamgeving werd overgenomen van Vogt (1967) en Gerhardt (2006).

Mycetophagidae

De Mycetophagidae vormen een familie van kleine, lang-ovale kevers met een fijne beharing. De sprieten kunnen snoervormig zijn of eindigen in een 2- tot 5-ledige knots (Vogt 1967: 191). In België komen 13 soorten voor waarvan 4 aan de westrand van Brussel. Van *Typhaea stercorea* (Linnaeus, 1758) werd al melding gemaakt (Troukens 2006: 61–66).

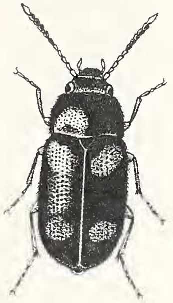

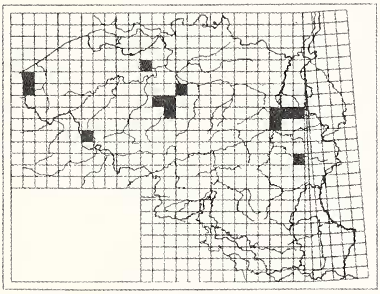

Fig. 1. Verspreiding van *Mycetophagus quadripustulatus* (Linnaeus, 1761) in België.

1. ***Mycetophagus quadripustulatus*** (Linnaeus, 1761) (fig. 1)

Deze myceliumkever is een ovale en vrij platte kever van 5 à 6 mm. De grondkleur is zwart; het halsschild matig bestippeld. Elk dekschild vertoont 11 puntrijen en 2 roodgele vlekken die in grootte sterk kunnen variëren of zelfs kunnen ontbreken (Sauer 1993: 160). Kop en poten roodgeel. Ook de sprieten roodgeel maar het 6de tot het 10de lid zwartachtig. De laatste 5 sprietleden zijn verdikt; het eindlid duidelijk langer dan het 9de en 10de lid samen (Keer 1930: 548–550).

Dit kevertje komt algemeen voor in heel Europa en verder oostwaarts tot in Siberië (Bilý 1990: 156). Men kan hem aantreffen op boomzwammen van het geslacht *Polyporus*, vooral op soorten die groeien op eiken (*Quercus*) en essen (*Fraxinus*) (Lyneborg 1977: 123). Scheerpelz & Höfler (1948: 225) ontdekten in 1946 in de omgeving van Wenen (Oostenrijk), tijdens hun onderzoek naar kevers op paddenstoelen, *M. quadripustulatus* op 2 soorten gaatjeszwammen (Polyporacea), met name het gewoon elfenbankje (*Trametes versicolor*) en de witte bultzwam (*Trametes gibbosa*).

Aan de westrand van Brussel is dit kevertje onlangs gevonden op 2 plaatsen. Te Vorst ontdekte R. Guinez op 26.II.2007 2 ex. in het Dudenpark onder schimmelige eikenschors. Op 24.V.2007 vond ikzelf ook 1 ex. in de Wolfsputten te Dilbeek. Dit kevertje hield zich verborgen op een dode es onder een zadelzwam (*Polyporus squamosus*). In België komt *M. quadripustulatus* voor in alle geschikte biotopen. Uit de datagegevens van het K.B.I.N. (Brussel) blijkt dat dit insect het hele jaar te vinden is.

2. *Mycetophagus atomarius* (Fabricius, 1787) (fig. 2)

M. atomarius is kleiner dan de vorige soort, slechts 4 à 4,5 mm. De grondkleur is zwartbruin. Het halsschild is dicht en krachtig bestippeld met zeer fijne stipjes tussenin. Dekschilden met fijne puntrijen en een geelrood vlekkenpatroon: een grote schoudervlek en een golvende dwarsband achter het midden; daartussen 3 à 6 kleine vlekjes en voor de eindrand nog een rondachtige vlek (Sauer 1993: 160). Poten en tarsen roestrood. De sprieten van dezelfde kleur maar de 4 voorlaatste leden zwartachtig; de 5 eindleden matig verdikt; het eindlid is duidelijk korter dan het 9de en 10de lid samen (Vogt 1967: 194).

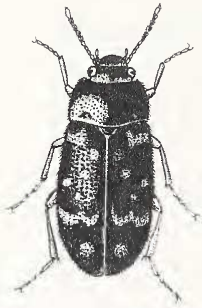

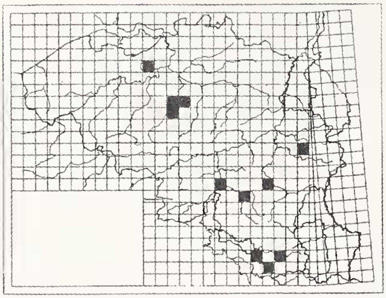

Fig. 2. Verspreiding van *Mycetophagus atomarius* (Fabricius, 1787) in België.

Deze myceliumkever komt algemeen voor op boomzwammen en achter schors van eiken (*Quercus*), beuken (*Fagus*), linden (*Tilia*) en populieren (*Populus*); soms ook achter dennenschors (*Pinus*) en onder schimmelend plantenmateriaal (Keer 1930: 550–551). Scheerpeltz & Höfler noteerden *M. atomarius* op 3 soorten gaatjeszwammen: de gewone hertenzwam (*Pluteus cervinus*), de gerimpelde russula (*Russula olivacea*) en de platte tonderzwam (*Canoderma lipsiense*). Keer (1930: 550–551) noemt ook de korsthoutskoolzwam (*Hypoxylon deustum*).

M. atomarius wordt in Midden-Europa zowat overal aangetroffen (Vogt 1967: 194). In België is dit kevertje vooral te vinden in de omgeving van Brussel (Zoniënwoud) en ten zuiden van de Maasvallei. Op 30.III.1998 ontdekte R. Guinez in het Dudenpark te Vorst 3 ex. onder een schimmelige beukenschors. De exemplaren in de collecties van het K.B.I.N. (Brussel) werden gevangen van februari tot oktober met maxima in mei.

3. *Mycetophagus quadriguttatus* Müller, 1881 (fig. 3)

M. quadriguttatus is vrij hoog gewelfd en meet amper 3,5 à 4 mm. Hij verschilt van de twee vorige soorten door de 4-ledige sprietknots. Het laatste sprietlid is nauwelijks langer dan het voorlaatste. De grondkleur is donkerbruin. Sprieten en poten geelbruin. Dekschilden met puntrijen en een gele beharing; in de achterste helft met een fijne korrelstructuur (Vogt 1967: 194).

Deze myceliumkever leeft in boomzwammen en in schimmelend, vermolmd hout; ook synantroop in hooi, stro en in levensmiddelen (Vogt 1967: 194). Te Zeveneken (Oost-Vlaanderen) ving R. Pletinck op 20.V.1974 2 ex. die afkwamen op de geur van rotte eieren.

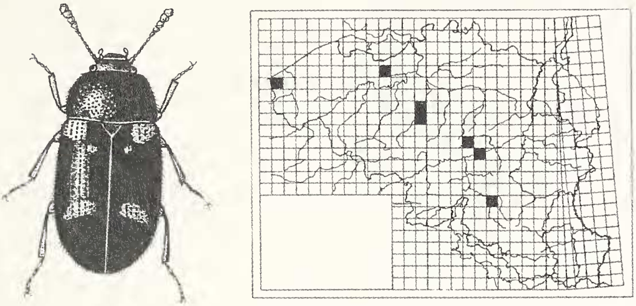

Fig. 3. Verspreiding van *Mycetophagus quadriguttatus* Müller, 1881 in België.

Aan de westrand van Brussel werd op 15.IV.2007 1 ex. gevangen te Vorst door R. Guinez. Het insect zat in een UV-val op een terras van de 10de verdieping van een flatgebouw, zowat 30 m boven de begane grond. In Midden-Europa komt dit kevertje overal voor maar het is meestal zeldzaam (Vogt 1967: 194). In het K.B.I.N. (Brussel) worden 17 Belgische exemplaren bewaard die van april tot oktober gevangen werden in 8 lokaliteiten.

Colydiidae

Tot de Colydiidae behoren tal van kleine, langgerekte kevertjes met 10 of 11 sprietleden die meestal eindigen met een 2- tot 4-ledige knots. Het is een vormenrijke familie met een zeer gevarieerde levenswijze. Het halsschild en de dekschilden zijn soms opvallend gestructureerd. Vele soorten leven onder schors in vraatgangen van houtkevers (Anobiidae). Andere vindt men in vermolmd hout, op boomzwammen, onder dode bladeren of tussen korstmossen (Aubert 1971: 90). De *Langelandia*- en *Anommatus*-soorten zijn blind en leven ondergronds van rottende bloembollen en knollen (Vogt 1967: 206, 212). Van de 25 inlandse soorten zijn er 4 aangetroffen aan de westrand van Brussel. Er werd al melding gemaakt van *Aulonium trisulcum* (Geoffroy, 1785), *Cerylon histeroides* (Fabricius, 1792) en *Cerylon ferrugineum* Stephens, 1830 (Troukens 2006: 61–66).

4. *Bitoma crenata* (Fabricius, 1775) (Gekerfde schorskever) (fig. 4)

In de keverliteratuur van vóór 1990 was *Ditoma* de algemeen gebruikte genusnaam voor *B. crenata*. Dit langgerekte kevertje is 2,6 à 3,5 mm en wordt gekenmerkt door de 11-ledige sprieten met de 2-ledige eindknots. De kop is zwart met een smalle, rode voorrand. Sprieten en poten roestrood; de dijen donkerder. Halsschild zwart, aan weerskanten met 2 evenwijdige kiellijnen.

Dekschilden parallelzijdig met puntrijen en afwisselende, kielvormige tussenruimten; roodkleurig, met een zwarte naad en zwarte middenband (Möller, Grube & Wachmann 2006: 138).

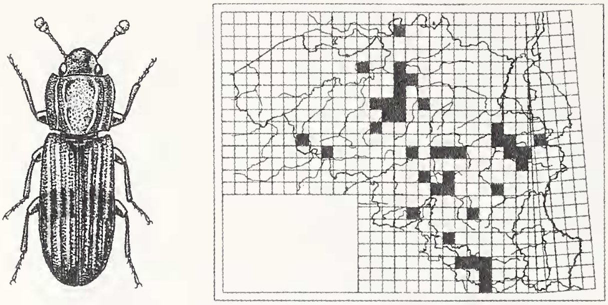

Fig. 4. Verspreiding van *Bitoma crenata* (Fabricius, 1775) in België.

B. crenata is een van de algemeenste Colydiidae van het Palaearctisch gebied (Keer 1930: 561). Hij komt voor in lichte bossen en parkgebieden onder losse schors van geveld loof- en naaldhout waar hij jacht maakt op larven, poppen en mijten (Möller *et al*. 2006). Keer (1930: 561) schrijft dat de *crenata*-larven vooral achter beukenschors het broedsel eten van de kleine beukenschorskever, *Taphrorychus bicolor* Herbst, 1793 (Scolytidae).

In België is *B. crenata* het hele jaar door te vinden in alle geschikte biotopen. De imago's overwinteren dikwijls met vele samen. Aan de westrand van Brussel is dit kevertje vooral aanwezig in de Wolfsputten te Dilbeek. Op 27.III.2007 noteerde ik aldaar 1 ex. onder de schors van een gevelde wilg (*Salix*); op 06.IV.2007 11 ex. onder de schors van een gevelde populier (*Populus*), samen met *Hololepta plana* (Sulzer, 1776) (Histeridae), *Glischrochilus quadriguttatus* (Fabricius, 1776) (Nitidulidae), *Uleiota planata* (Linnaeus, 1761) en *Silvanus unidentatus* (Olivier, 1790) (Cucujidae); op 13.V.2008 2 ex. onder de schors van een eikenstronk (*Quercus*), samen met *Paromalus flavicornis* (Herbst, 1792) en *Eblisia minor* (Rossi, 1792) (Histeridae).

Cucujidae

Cucujidae zijn kleine tot middelgrote kevertjes met een slank en plat lichaam. De 11-ledige sprieten zijn in de regel snoervormig, soms met verdikte eindleden of een eindknots. Ze leven meestal onder schors maar ook wel in opgeslagen voorraden. De meeste soorten zijn carnivoor (Lyneborg 1977: 120). België telt zowat 30 Cucujidae-soorten. Hiervan zijn er 3 aangetroffen aan de westrand van Brussel. Er werd eerder al melding gemaakt van *Silvanus unidentatus* (Olivier, 1790) en *Uleiota planata* (Linnaeus, 1761) (Troukens 2006a).

5. *Oryzaephilus surinamensis* (Linnaeus, 1758) (Surinaamse rijstkever) (fig. 5)

O. surinamensis is een bruin, langgerekt kevertje van 2,5 à 3,5 mm. De kop is rimpelig bestippeld. Sprieten snoervormig met 3 verdikte eindleden. Halsschild dicht bestippeld met 3 lengteribben; aan de zijrand met 6 spitse tandjes. Dekschilden met verhoogde ribben met daartussen regelmatige stippelrijen.

Deze kosmopoliet komt algemeen voor in pakhuizen en woningen waar hij verborgen leeft tussen allerlei granen, rijst, meel, peper, gedroogde vruchten, zemelen, noten en zelfs tabak (Reclaire 1951: 325). Hij jaagt hoofdzakelijk op de larven van schadelijk gedierte dat in deze waren voorkomt (Dierl 1987: 82). Hij zou bijvoorbeeld de rijstkalander, *Sitophilus oryzae* (Linnaeus, 1763) verdelgen in al zijn ontwikkelingsstadia (Keer 1930: 508).

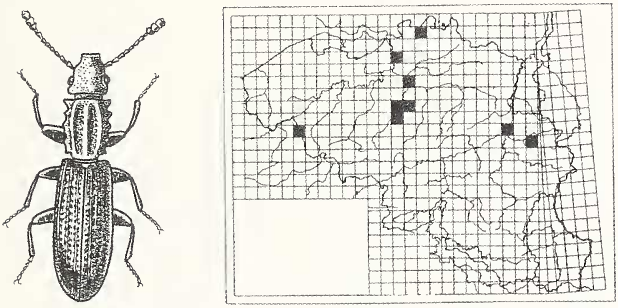

Fig. 5 Verspreiding van *Oryzaephilus surinamensis* (Linnaeus, 1758) in België.

De Surinaamse rijstkever—ook getande rijstkever genoemd—kan 3 jaar oud worden. Een wijfje legt tijdens haar leven circa 400 eieren. De ontwikkeling van ei tot imago duurt bij 32°C slechts 25 dagen. Bij temperaturen onder de 18°C kan de soort zich niet voortplanten (Mourier & Winding 1986: 68). De kever komt algemeen voor in Midden-Europa en wordt af en toe ook gevonden in de vrije natuur, o.a. in compost en rottend hooi (Harde & Severa 1982: 176).

In België is dit insect vooral bekend van Laag- en Midden-België. Het is gevonden in alle maanden van het jaar. In Anderlecht is *O. surinamensis* in 2008 regelmatig aangetroffen in een woning. De kevertjes hadden zich genesteld in een muurkast met zakjes konijnenvoer en hooi. Ze werden ook op enkele meter van de muurkast gevonden op muren en op de vloer. De kevertjes zijn heel beweeglijk en kruipen met gemak door allerlei reten en spleten. Volgens Mourier & Winding (1986: 68) kunnen de larven zelfs gesloten verpakkingen doorboren. Op 20.X.2008 vond ik in een vergeten hoekje van de muurkast 20 ex. gezellig bij elkaar in een bolletje samengeklitte stofpluisjes. Allemaal springlevend.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES
3 9088 01550 8500

Dankwoord

Informatie en gegevens voor dit artikel werden mij vriendelijk bezorgd door Remi Guinez (Vorst-Brussel) en René Pletinck (Hamme, Oost-Vlaanderen). Voor de verspreidingskaartjes werd vooral gebruik gemaakt van gegevens uit de collecties van het K.B.I.N. (Brussel). Hiervoor kreeg ik de gewaardeerde hulp van Wouter Dekoninck en Alain Drumont van het Departement Entomologie. Hartelijk dank!

Bibliografie

Aubert, L. 1971. *Atlas des Coléoptères de France, Belgique, Suisse. Tome II.* — Boubée & Cie, Paris (VI).
Bilý, S. 1990. *Coléoptères*. — Gründ, Paris.
Dierl, W. 1987. *Welke kever is dat*? — Thieme & Cie, Zutphen.
Gerhardt, E. 2006. *De grote paddenstoelengids voor onderweg*. — Tirion, Baarn.
Harde, K. W. & Severa, F. 1982. *Thieme's kevergids*. — Thieme & Cie, Zutphen.
Keer, P. M. 1930. *Calwer Keverboek*. — Thieme & Cie, Zutphen.
Lyneborg, L. 1977. *Kevers in kleur*. — Moussault, Baarn.
Möller, G., Grube, R. & Wachmann, E. 2006. *Der Fauna Käferführer I. Käfer im und am Wald.* — Fauna Verlag, Nottuln.
Mourier, H. & Winding, O. 1976. *Elseviers gids van nuttige en schadelijke dieren in en om het huis*. — Elsevier, Amsterdam Brussel.
Reclaire, A. 1951. *Kevers*. — N. V. Zonnewende, Kortrijk.
Sauer, F. 1993. 600 *Käfer nach Farbfotos erkannt*. — Fauna-Verlag, Karlsfeld.
Scheerpeltz, O. & Höfler, K. 1948. *Käfer und Pilze*. — Verlag für Jugend und Volk, Wien.
Troukens, W. 2006a. Schorsglanskevers, smalkevers en tonderkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Rhizophagidae, Cucujidae en Erotylidae). — *Phegea* **34**(1): 33–38.
Troukens, W. 2006b. Myceliumkevers, knotssprietkevers en schimmelkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Mycetophagidae, Colydiidae en Endomychidae). — *Phegea* **34**(2): 61–66.
Vogt, H. 1967. Mycetophagidae, Colydiidae & Cucujidae. – In: Freude, Harde & Löhse. *Die Käfer Mitteleuropas, Band 7*. — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.

Inhoud:

Baugnée, J.-Y. & De Prins, W.: *Caloptilia fidella* (Lepidoptera: Gracillariidae), a new leafminer to the Belgian fauna 71
Dincă, V.: Notes on the distribution and taxonomical status of the enigmatic *Polia cherrug* (Noctuidae) in Dobrogea (south-eastern Romania) 55
Esfandiari, M., Mossadegh, M. S., Shishehbor, P., Mikkola, K. & Hodjat, S. H.: Four noctuid (Lepidoptera: Noctuidae) taxa new for the fauna of Iran 62
Larsen, K.: The genus *Clavigesta* (Lepidoptera: Tortricidae) with description of two new species 41
Troukens, W.: Nieuwe en interessante vondsten van myceliumkevers, knotssprietkevers en smalkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Mycetophagidae, Colydiidae & Cucujidae) 74
Wullaert, S.: *Coleophora conyzae* (Lepidoptera: Coleophoridae), nieuw voor de Belgische fauna 68

---

verantw. uitg.: W. De Prins, Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium) – Tel: +32-2-305.37.32